

Het groene en het gele model

Dirk Holemans

Toen Wouter Van Besien, in een televisiedebat voor de gemeenteraadsverkiezingen, de keuze voor de Antwerpenaars in kleuren samenvatte, kon hij waarschijnlijk niet vermoeden dat zijn analyse ook ver buiten de Scheldestad van toepassing kan zijn. Van Besien stelde dat wat betreft de samenleving van de toekomst de keuze bestaat tussen een geel en een groen model. Het gele model wordt uitgedragen door Bart De Wever in Antwerpen, en bij uitbreiding Theo Francken in Vlaanderen, met focus op veiligheid, autoritaire leiders, een samenleving die terugplooit op zichzelf en grenzen wil sluiten, het uithalen naar minderheidsgroepen, vermarkten van taken van het middenveld, het plaatsen van de economie vóór het milieubeleid. Het groene model als alternatief staat voor een heel andere samenleving. Het houdt een keuze in voor gezonde lucht, duurzame mobiliteit, participatieve democratie, investeren in goed samenleven in diversiteit met een belangrijke rol voor het middenveld, een menswaardig migratiebeleid, en het besef dat we nood hebben aan een economische transitie zodat we de grenzen van de planeet respecteren.

Ondertussen weten we dat Vlaanderen nog altijd veel rechts-conservatieve kiezers heeft. Daar moeten we niet naïef over doen, onze regio zal niet snel overwegend links-progressief worden. Verder blijkt uit de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen hoe sterk regionale verschillen kunnen zijn, en het dus oppassen geblazen is met al te eenvoudige analyses of conclusies. Elke gemeente is anders, moeilijk om daar als buitenstaander grote uitspraken over te doen.

Wat wel opvalt, is hoe het groene model aan aantrekkingskracht wint. Het aantal groene kiezers zit duidelijk in de lift, met traditiegetrouw de sterkste uitslagen in de grote steden. Maar ook daarbuiten werden opmerkelijke resultaten geboekt, soms ook in kleinere gemeenten. En Brussel is duidelijk een ander en boeiend gewest, het kleurde onomwonden groen en rood.

Over naar enkele buurlanden. In Duitsland is het politieke landschap flink aan het schuiven. De extreemrechtse partij AfD haalt nu overal scores van boven de tien procent, terwijl de centumpartijen — christendemocraten en sociaaldemocraten — kiezers verliezen. Tegelijk doen de groenen het ontzettend goed. In Beieren werden ze in oktober bij deelstaatverkiezingen de tweede grootste partij, in de deelstaat Hessen klokten

ze af op bijna twintig procent, en dit na regeringsdeelname als junior partner van de christendemocraten. Ook hier zien we als dominante keuze die tussen het groene model en het gele (hoewel het in Duitsland eerder geelbruin kleurt).

De groene partij wordt stilaan in een aantal West-Europese landen de leidende partij ter linkerkant. Ook de gemeenteraadsverkiezingen in Nederland gaven dit in maart van dit jaar al aan. Groenlinks deed het heel goed en dit niet alleen in de traditioneel progressief stemmende steden. Ze kregen ook een belangrijke kers op de taart met hun gewezen voorzitter, Femke Halsema, als burgemeester in Amsterdam. De grote verliezer waren de sociaaldemocraten van de PVDA, wat niet op zich staat. De sociaaldemocraten maken in heel wat Europese landen en steden een existentiële crisis door. Dit is sterk te betreuren want een progressieve linkerkant heeft naast groene ook sterke sociaaldemocratische partijen nodig. Laat ons hopen dat ze in staat zijn zich te herbronnen en een nieuw verhaal voor de 21ste eeuw kunnen ontwikkelen.

Tegelijk vormt deze situatie een grote kans en verantwoordelijkheid voor groene partijen. Als partij van de hoop moeten ze een leidende rol op zich nemen om samenlevingen door woelige tijden te loodsen. Klimaatverandering, digitalisering, migratie en schuivende geopolitieke panelen maken mensen eerder bang dan open voor verandering. Het is zaak om een politiek project verder te ontwikkelen dat mensen vrijheid en zekerheid biedt, tegenover rechtse populistische partijen die mensen zogezegde zekerheid aanbieden – muren bouwen, grenzen sluiten – in ruil voor het opgeven van hun vrijheid. De ijver waarmee N-VA in eigen land een autoritaire veiligheidsstaat uitbouwt – para's in de straten, een land vol camera's, vingerafdrukken op identiteitskaarten – is hier een sterk voorbeeld van. Het is trouwens merkwaardig hoe makkelijk liberale partijen meegaan in deze uitbouw van een alziende en mogelijk autoritaire staat. Ze zijn waarschijnlijk vergeten dat een van de essentiële bouwstenen van de liberale rechtsstaat erin bestaat dat de rechten van de burgers voorop staan. Hierbij is het de taak van de overheid om deze rechten te beschermen, wat ook inhoudt dat ze niet zo dominant mag worden dat ze die rechten bedreigt. Ook deze centrumpartij lijkt haar eigen noorden kwijt.

Belangrijk is tot slot het goede nieuws uit de samenleving. Steeds meer burgers nemen hun toekomst weer in handen en engageren zich in cohousingprojecten, burgercoöperaties voor hernieuwbare energie, stadslandbouwprojecten of deelprojecten. Ze maken elke dag duidelijk dat samenwerking en openheid een mooiere samenleving opleveren dan competitie en ieder voor zich. De nieuwe golf aan *commons* betekent een belangrijke innovatie in het maatschappelijk middenveld, dat tegelijk ook economische alternatieven ontwikkelt. Niet toevallig zit het coöperatieve model, net als ethische banken, in de lift.

Het blijven tegelijk woelige tijden. Eenmaal verkozen blijken rechtse populistische partijen in de eerste plaats autoritaire leiders die de democratie willen uithollen. Aan de kant blijven staan is in deze situatie geen optie. Het van onderuit opbouwen van het groene model, eerst in steden en burgerinitiatieven, kan de basis leggen van de uitbouw ervan op landelijk niveau.